

Пише
Милош СТРУГАР

Хладни рат на Блиском истоку

Одлука Русије да испоручи противваздушни ракетни систем С-300 Ирану до краја ове године могла би знатно да отупи оштрицу евентуалних израелских или америчких ваздушних удара на нуклеарна постројења Ирана. Производња модела С-300, који је Иран купио, обустављена је 2011. године, а руска компанија која производи ове системе понудила је Ирану много моћније ракете *анџеј-2500* уместо С-300.

Као што се очекивало, Израел је оштро реаговао, а Вашингтон је изразио незадовољство. Међутим, након оквирног споразума из Лозане, таква војна интервенција више није реална опција, и сви очекују да ће се решење постићи путем преговора. Због чега је онда одлука Москве изазвала толику пажњу и оштре коментаре?

На недавно одржаној конференцији о међународној безбедности у Москви, Сергеј Лавров је изјавио да су у данашњем глобализованом свету безбедносни проблеми у различитим регионима везани у један чвор и да је немогуће раздвојити конфронтацију у Европи од кризе у подручју северне Африке, Блиског истока и Авганистана. У таквим условима, сматра Лавров, неодржив је принцип селективног и одвојеног решавања појединих проблема по којем су светске силе могле да сарађују на одређеним питањима, док се истовремено конфронтирају на другим. Изјава Лаврова је јасна индикација да Русија више није спремна да безусловно сарађује са САД и Западом на решавању међународних питања од посебног значаја за западне земље, а у њиховом непосредном окружењу, у ситуацији када САД и Запад настављају антируску политику по питању Украјине, укључујући санкције и наоружање и обуку украјинских војних снага.

Нова премиса у политици Русије јесте да оне земље које снабдевају оружјем и пружају војну помоћ Украјини не могу од Русије очекивати подршку у решавању њихових геополитичких проблема, нити уздржаност по питању испоруке оружја њиховим противницима. Путин је тако директно упозорио Тел Авив да не испоручује оружје Украјини, а у емисији „Директна линија“ обелоданио да му је „израелски парњак рекао да би распоређивање система С-300 у једној суседној арапској земљи изазвало велике геополитичке промене у региону, јер би цела израелска територија била у домету ракета и ниједан израелски авион не би могао да узлети.“ У Москви памте да је војна сарадња између Израела и Грузије у периоду до сукоба у Грузији 2008. године била врло развијена и да је Израел пружио знатну војну помоћ кроз продају оружја и обуку специјалних јединица.

Москва је испоруку С-300 Ирану директно повезала са последњим догађајима у региону. У „Директној линији“ Путин је рекао и да „испорука овакве врсте одбрамбеног оружја Ирану у садашњој ситуацији у региону, а посебно имајући у виду догађаје у Јемену, може бити фактор смиривања.“ Да ли овакве изјаве, са највишег места у Москви, указују на то да Русија сматра да постоји реална опасност од директног војног сукоба између Ирана и Саудијске Арабије, и да ли је то основни разлог због којег је Москва пожурила да укине забрану на испоруку овог ракетног противваздушног система?

Саудијска Арабија и нарочито УАЕ имају велику надмоћ у ваздушним снагама у односу на Иран. Оне су већ стекле велико искуство у координираним нападачким операцијама из ваздуха, јер су ангажоване, под америчком командом, у нападима на циљеве тзв. Исламске државе у Ираку и Сирији, док у Јемену већ месец дана врше нападе на циљеве шиитских побуњеника, уз логистичку и обавештајну подршку и помоћ војних снага САД. Сматра се, такође, да борбени авиони УАЕ, заједно са египатским ваздушним снагама, учествују у нападима из ваздушног простора у Либији.

У Јемену су сукобљени интереси Саудијске Арабије и Ирана, а Русија и САД су ангажоване на супротним странама. Русија пружа политичку подршку позицији Ирана и шиитских побуњеника, док САД пружају политичку, логистичку и обавештајну подршку и помоћ Саудијској Арабији која већ више од месец дана, у коалицији са другим сунитским арапским земљама, изводи ваздушне ударе на циљеве шиитских побуњеника.

Да ли се већ може извести закључак да је период сарадње између САД и Русије на решавању блискоисточних проблема практично окончан и да се хладни рат између њих шири и на овај регион? Да ли се у том процесу Русија одлучила да Иран чврсто веже за себе?

Прерано је дати прецизне одговоре на ова питања, али важно је истаћи да између Русије и Ирана постоји подударност у најважнијим националним интересима и приоритетима. С једне стране, заједнички интерес је да се заустави даље ширење утицаја и јачање екстремних сунитских милитантних организација, попут тзв. Исламске државе и Ал Каиде, а, са друге, да се спрече тзв. „обојене револуције“ и промене режима под притиском и утицајем САД и Запада. Ти интереси су толико значајни за обе земље да ће вероватно ојачати дугорочну координацију и кооперацију на свим међународним питањима, а посебно војну и безбедносну сарадњу. ■

Аутор је бивши високи службеник Уједињених нација